

1.1. Pojam gibanja

1.2. Brzina

1.3. Pravocrtno gibanje

1.4. Promjena brzine u vremenu

Brzina je omjer prevaljenog puta i proteklog vremena.

$$\vec{v} = \frac{\Delta \vec{s}}{\Delta t}$$

Za gibanje po pravcu:

$$v = \frac{\Delta s}{\Delta t} = \frac{s_2 - s_1}{t_2 - t_1}$$

Akceleracija je omjer promjene brzine i vremenskog intervala.

$$\vec{a} = \frac{\Delta \vec{v}}{\Delta t}$$

Za gibanje po pravcu:

$$a = \frac{\Delta v}{\Delta t} = \frac{v_2 - v_1}{t_2 - t_1}$$

Jednoliko pravocrtno gibanje je gibanje po pravcu stalnom brzinom.

$$v = v_0$$

$$s = v \cdot t$$

Jednoliko ubrzano pravocrtno gibanje je gibanje po pravcu stalnim ubrzanjem.

$$v = v_0 + at$$

$$s = v_0 t + \frac{1}{2} at^2$$

Za jednoliko ubrzano pravocrtno gibanje također vrijedi:

$$v^2 = v_0^2 + 2as.$$

1.1. Pojam gibanja

1. Ptica leti 3 km prema zapadu, zatim 4 km prema sjeveru i konačno 6 km prema istoku.

- a) Koliki je njezin rezultantni pomak?
b) Koliki je ukupni put koji ptica prijeđe?

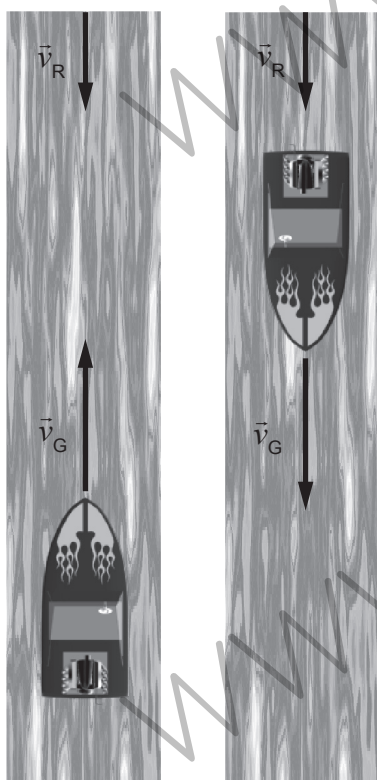
Rješenje: a) 5 km; b) 13 km

2. Utrka na 100 m trči se na kružnoj stazi opsega 200 m. Trkači počinju trčati prema istoku, a potom skreću prema jugu. Koliko iznosi pomak?

Rješenje: 63,7 m

3. Učenik na putu do škole mora prijeći 200 m ravno do kraja ulice, skrenuti desno pod pravim kutom te hodati još 300 m. Koliki je ukupni put koji učenik prijeđe? Koliki je ukupni pomak?

Rješenje: 500 m; 360 m

4. Gliser plovi brzinom od $5,6 \text{ ms}^{-1}$. Koliku brzinu može postići ploveći uz rijeku koja teče brzinom od 7 kmh^{-1} ?

Rješenje: $13,2 \text{ kmh}^{-1}$

5. Gliser plovi brzinom od $5,6 \text{ ms}^{-1}$. Koliku brzinu može postići ploveći niz rijeku čija je brzina 7 kmh^{-1} ?

Rješenje: $27,2 \text{ kmh}^{-1}$

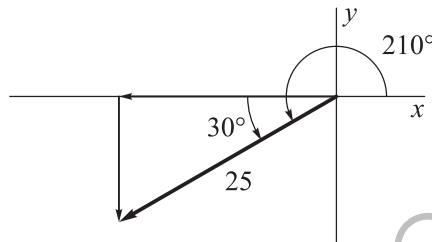
6. Brzina rijeke iznosi 3 kmh^{-1} . Motorni čamac plovi uzvodno brzinom od 10 kmh^{-1} . Kolikom bi brzinom čamac plovio niz rijeku, uz istu snagu motora?

Rješenje: 16 kmh^{-1}

7. Vektor $\vec{A}$ ima iznos 29 jedinica i usmjeren je u pozitivnom smjeru osi y . Kad se vektoru $\vec{A}$ doda vektor $\vec{B}$, rezultantni vektor $\vec{A} + \vec{B}$ usmjeren je u negativnom smjeru osi y , s iznosom od 14 jedinica. Odredite iznos i smjer vektora $\vec{B}$.

Rješenje: 43 jedinice u negativnom smjeru osi y

8. Izračunajte komponente x i y pomaka od 25 m pod kutom od 210° .

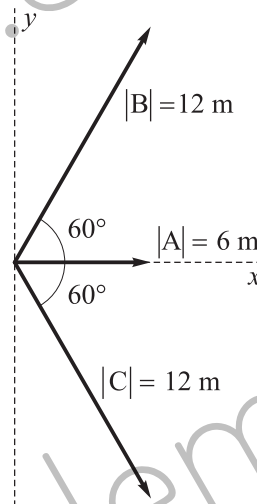

Rješenje: $-21,7$ m; $-12,5$ m

9. Za vektore prikazane na slici izračunajte:

a) $\vec{A} + \vec{B} + \vec{C}$

b) $\vec{A} + \frac{1}{2}(\vec{B} - \vec{C})$

Rješenje: a) 18 m pod kutom od 0° ; b) 12 m pod kutom od 60°

1.2. Brzina

1.3. Pravocrtno gibanje

1. Neka zvijezda je od Zemlje udaljena 50 godina svjetlosti. Kolika je ta udaljenost izražena u kilometrima? Brzina svjetlosti je $c = 3 \cdot 10^8 \text{ ms}^{-1}$, a jedna godina ima 365 dana. Godina svjetlosti je put koji svjetlost prijeđe za godinu dana.

Rješenje: $4,7 \cdot 10^{14}$ km

2. Koliko je godina potrebno svjetlosti koja je krenula sa zvijezde udaljene 10^{14} km kako bi stigla do našeg planeta? Brzina svjetlosti je $c = 3 \cdot 10^8 \text{ ms}^{-1}$, a jedna godina ima 365 dana.

Rješenje: 10,6 god.

3. Ako je srednja brzina svemirske letjelice u Zemljinoj orbiti $32\,000\text{ kmh}^{-1}$, odredite vrijeme potrebno da ona obiđe Zemlju. Uzmite u obzir da se letjelica nalazi na visini 3200 km od površine Zemlje te da je Zemljin polumjer 6400 km .

Rješenje: $1,9\text{ h}$

4. Učenik putem do škole prevali put od 900 m za 15 minuta . Kolika je njegova srednja brzina?

Rješenje: 1 ms^{-1}

5. Između desete i dvanaeste sekunde tijelo prijeđe put od 8 m , gibajući se stalnom brzinom. Kolika je srednja brzina gibanja?

Rješenje: 4 ms^{-1}

6. Trkač dvije trećine puta prijeđe brzinom od 15 kmh^{-1} , a ostalu trećinu brzinom od 10 kmh^{-1} . Kolika je srednja brzina trkača na cijelom putu?

Rješenje: $12,9\text{ kmh}^{-1}$

7. Udaljenost između dva grada je 600 km . Prvih 150 km automobil vozi brzinom od 120 kmh^{-1} . Kolikom srednjom brzinom mora prijeći preostali dio puta da ukupna srednja brzina bude 80 kmh^{-1} ?

Rješenje: 72 kmh^{-1}

8. Automobil vozi stalnom brzinom od 25 ms^{-1} . Koliki put prijeđe za jednu minutu? Koliko mu je vremena potrebno da prijeđe 50 km ?

Rješenje: $1,5\text{ km}$; $33,3\text{ min}$

9. Brzina taloženja (sedimentacije) crvenih krvnih zrnaca (eritrocita) obično se izražava mjernom jedinicom mmh^{-1} (milimetara na sat). Kolika je sedimentacija u ms^{-1} , ako je očitano 12 mmh^{-1} ?

Rješenje: $3,3 \cdot 10^{-6}\text{ ms}^{-1}$

10. Koliko je sekundi opterećen most dugačak 180 m ako preko njega prelazi vlak dugačak 180 m brzinom od 80 kmh^{-1} ?

Rješenje: $16,2\text{ s}$

11. Plivač, koji u mirnoj vodi može plivati brzinom od $1,4\text{ ms}^{-1}$, počinje plivati preko rijeke široke $2,8\text{ km}$. Međutim, brzina rijeke je $0,9\text{ ms}^{-1}$ i odnosi plivača nizvodno.

a) Koliko je vremena plivaču potrebno da prepliva rijeku?

b) Koliko će plivač biti daleko nizvodno nakon što dođe na drugu stranu obale?

Rješenje: a) 33 min ; b) $1,8\text{ km}$

12. Lopta se giba jednu sekundu. Prvu polovicu sekunde ima brzinu od 1 ms^{-1} , a drugu 2 ms^{-1} . Koliki je put prešla?

Rješenje: 1,5 m

1.4. Promjena brzine u vremenu

1. Automobil se kreće stalnim ubrzanjem iznosa $3,6 \text{ ms}^{-2}$. Koliko je vremena potrebno tom automobilu da poveća brzinu s 80 kmh^{-1} na 120 kmh^{-1} ?

Rješenje: 3,1 s

2. Tijekom probne vožnje, automobil jednoliko ubrzava od nule do 24 ms^{-1} u vremenu od 2,95 s.

a) Odredite ubrzanje automobila.

b) Koliko je vremena potrebno automobilu da ubrza s 10 ms^{-1} na 20 ms^{-1} ?

c) Hoće li udvostručenje vremena uvijek udvostručiti promjenu brzine?

Rješenje: a) $8,14 \text{ ms}^{-2}$; b) 1,23 s; c) Hoće.

3. Zrakoplov Cessna uzlijeće brzinom od 120 kmh^{-1} .

a) Koliko iznosi najmanje stalno ubrzanje koje je potrebno zrakoplovu da se vine u zrak nakon zaleta duž piste duge 240 m?

b) Koliko je vremena potrebno zrakoplovu da se vine u zrak?

Rješenje: a) $2,32 \text{ ms}^{-2}$; b) 14,4 s

4. Tijelo čija je početna brzina 8 ms^{-1} giba se duž pravca stalnim ubrzanjem te u vremenu od 40 s prijeđe 640 m. Za taj vremenski interval izračunajte:

a) ubrzanje

b) konačnu brzinu

c) prosječnu brzinu.

Rješenje: a) $0,4 \text{ ms}^{-2}$; b) 24 ms^{-1} ; c) 16 ms^{-1}

5. Automobil za vrijeme kočenja vozi jednoliko usporeno akceleracijom od -2 ms^{-2} i zaustavi se nakon 10 s. Koliku je brzinu imao u trenutku kad je počeo kočiti? Koliki mu je put zaustavljanja? Skicirajte grafove $v(t)$ i $a(t)$.

Rješenje: 20 ms^{-1} ; 100 m

6. Kamion prijeđe 40 m u vremenu od 8,5 s, usporavajući na konačnu brzinu od $2,8 \text{ ms}^{-1}$.

a) Odredite početnu brzinu kamiona.

b) Odredite usporenje kamiona.

Rješenje: a) $6,61 \text{ ms}^{-1}$; b) $-0,448 \text{ ms}^{-2}$

7. Vlak se giba ravnom prugom brzinom od 20 ms^{-1} . Vlakovođa odjednom povuče kočnicu i vlak počne usporavati. Pretpostavite da je stalno usporenje -1 ms^{-2} . Koji će put vlak prijeći do zaustavljanja?

Rješenje: 200 m

8. Vlak koji se giba brzinom od 30 ms^{-1} jednoliko usporava do zaustavljanja u vremenu od 44 s. Izračunajte usporenje i zaustavni put.

Rješenje: $-0,68 \text{ ms}^{-2}$; 662 m

9. Automobil vozi brzinom 36 kmh^{-1} . U nekom trenutku počinje ubrzavati konstantnim ubrzanjem, tako da za 10 s postigne brzinu 30 ms^{-1} . Skicirajte ovisnost brzine o vremenu za prvih 10 s gibanja. Koliki put automobil prijeđe za 6 s?

Rješenje: 96 m

10. Automobil krene iz stanja mirovanja te se giba jednoliko ubrzano akceleracijom od 1 ms^{-2} . Na kojoj udaljenosti postigne brzinu od 10 ms^{-1} ?

Rješenje: 50 m

11. Automobil vozi brzinom od 50 kmh^{-1} i počne kočiti na udaljenosti 20 m od pješačkog prijelaza. Koliko iznosi akceleracija automobila ako se on potpuno zaustavi 2 m od pješačkog prijelaza? Pretpostavite da je akceleracija stalna.

Rješenje: $5,35 \text{ ms}^{-2}$

12. Automobil se jednoliko ubrzano giba i u 5 sekundi prevali 25 metara. Izračunajte akceleraciju automobila ako je krenuo iz mirovanja. Koliku će brzinu postići?

Rješenje: 2 ms^{-2} ; 10 ms^{-1}

13. Motorist koji se kreće brzinom od 35 kmh^{-1} počne kočiti na udaljenosti 18 m od parkirališta. Kolika je akceleracija ako se motor potpuno zaustavi na početku parkirališta?

Rješenje: $-2,6 \text{ ms}^{-2}$

14. Tijelo mase 5 kg jednoliko usporava od početne brzine 20 ms^{-1} do konačne 36 kmh^{-1} za vrijeme od 10 sekundi. Izračunajte ubrzanje tijela. Nacrtajte graf brzine tijela $v(t)$ za prvih 10 s gibanja.

Rješenje: -1 ms^{-2}

15. Automobil vozi brzinom 30 ms^{-1} . U nekom trenutku vozač uoči opasnosti i počne naglo kočiti. Vrijeme reakcije vozača je $0,8 \text{ s}$ (to je vrijeme od trenutka uočavanja opasnosti do trenutka početka smanjivanja brzine; za to vrijeme brzina se automobila ne mijenja). Nakon toga automobil počinje usporavati s $a = -7,5 \text{ ms}^{-2}$, do zaustavljanja. Nacrtajte graf brzine automobila $v(t)$. Koliki je ukupni prijeđeni put automobila od trenutka uočavanja opasnosti do zaustavljanja?

Rješenje: 84 m

16. Dvije tramvajske stanice udaljene su 450 m . Prvih 10 s tramvaj se pri polasku iz jedne stanice giba jednoliko ubrzano, a zatim nastavlja gibanje stalnom brzinom od 36 kmh^{-1} . Posljednjih 10 s pred drugom stanicom giba se jednoliko usporeno, do zaustavljanja. Nacrtajte graf brzine tramvaja $v(t)$ i izračunajte put koji je tramvaj prošao gibajući se stalnom brzinom.

Rješenje: 350 m

17. Tijelo se iz mirovanja počne gibati jednoliko ubrzano i u 10 s prijeđe put od 100 m . Koliki je put prešlo u prvih 5 s , a koliki u petoj sekundi? Skicirajte ovisnost puta o vremenu.

Rješenje: $25 \text{ m}; 9 \text{ m}$

18. Automobil iz mirovanja ubrzava jednoliko do brzine od 20 ms^{-1} za vrijeme od 10 s . Postignutom brzinom nastavlja vožnju sljedećih 20 s . Nakon 30 s gibanja počinje jednoliko ubrzavati ubrzanjem od 1 ms^{-2} sljedećih 10 s . Kolika mu je brzina 40 s od početka gibanja? Koliki je prevaljeni put za 40 s ?

Rješenje: $30 \text{ ms}^{-1}; 750 \text{ m}$

19. Kutija kliže niz kosinu stalnim ubrzanjem, bez trenja. Kreće iz mirovanja te u vremenu od 3 s dobiva brzinu od $2,7 \text{ ms}^{-1}$. Izračunajte:

a) ubrzanje,

b) put prevaljen tijekom prvih 6 s .

Rješenje: a) $0,9 \text{ ms}^{-2}$; b) $16,2 \text{ m}$

20. Automobil se, vozeći brzinom od 50 kmh^{-1} , zaletio u zid te se zaustavio. Prednji kraj mu se 'izgužvao' za 40 cm . Koliko je dugo trebalo automobilu da se zaustavi, uz pretpostavku da je cijelo vrijeme usporavanje bilo stalno?

Rješenje: $0,058 \text{ s}$